

Din digitale gæstelærer: Maria Fantino

Lærervejledning til forløbet 'Psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane'

Forløbet handler om psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane

Måltrettet elever på grundforløb 1 (GF1). Kan gå på tværs af erhvervsskolernes fire hovedområder

Online eller fysisk fremmøde

Forløb på 6 timer

Dette gæstelærerforløb fokuserer på psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane. Vært på P3 Maria Fantino fortæller om sine personlige oplevelser med seksuel chikane og om, hvad seksuel chikane betyder for det psykiske arbejdsmiljø. Forløbet berører lovgivning, hvem der har ansvaret, hvordan det psykiske arbejdsmiljø kan forbedres, og hvordan seksuel chikane kan undgås.

Gæstelærerforløbet er bygget op omkring en podcast med Maria Fantino, der giver eleverne mulighed for at reflektere over og arbejde med perspektiver og dilemmaer i forhold til psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane.

I forløbet præsenteres eleverne for eksempler på både det gode og det dårlige psykiske arbejdsmiljø. Det kan gøre dem klogere på egne forståelser, grænser og oplevelser. En god forståelse for sig selv kan give en bedre forståelse for andre og dermed en bedre forståelse for ens eget medansvar for et sundt psykisk arbejdsmiljø - i såvel uddannelsesforløbet som på en kommende arbejdsplads.

Maria Fantino er gæstelærer i forløbet. Hun har siden 2018 været radiovært på programmet

Curlingklubben på P3, som har vundet flere priser, herunder flere Zulu Awards. I efteråret 2020 var Maria Fantino en del i medierne i forbindelse med en sag om seksuel chikane begået af en tidligere chef. Hun fortalte her offentligt sin historie for at sætte fokus på seksuel chikane og de konsekvenser, det har for ofrene.

I podcasten interviewes Maria Fantino af adjunkt Ane Wolfsberg fra VIA University College. Hun arbejder med uddannelsesudvikling på ungdomsuddannelser og i grundskolen og har et særligt blik på de unges sociale liv på uddannelserne.

Forløbets formål

Forløbet er udviklet med udgangspunkt i 'Bekendtgørelse om erhvervsuddannelser', hvor det fremgår, at uddannelsens formål er at

bidrage til elevens karakterdannelse, faglige stolthed og evne til selvstændig stillingtagen, samarbejde og kommunikation.

Uddannelsen skal endvidere fremme evnen til faglig og social problemløsning, udvikling af initiativ, fleksibilitet, kvalitetssans samt forståelse af et godt arbejdsmiljø.

Med afsæt i bekendtgørelsen for erhvervsuddannelserne kan gæstelærerforløbet bredt set bruges i flere sammenhænge, fag og forløb. Forløbet er dog særligt velegnet til grundforløb 1 (GF1), hvor temaet psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane kan kobles til følgende fag:

- **Erhvervsfag 2: Arbejdspladskultur**

I erhvervsfaget arbejdspladskultur skal eleven lære om forhold med betydning for forskellige arbejdspladskulturer og udvikle kompetencer til at indgå på en arbejdsplads under hensyn til arbejdspladsens kulturer og normer. Faget skal desuden kvalificere eleven til konstruktivt at forholde sig til egen adfærd, tilrettelæggelse af egen arbejdsproces og samarbejde med andre om en fælles arbejdsopgave.

- **Erhvervsfag 2: Samfund og sundhed**

I faget samfund og sundhed skal eleven lære om samfundsmæssige forhold med betydning for den enkeltes arbejdsliv og personlige liv som borger i et demokratisk samfund. Eleven skal udvikle kompetencer til at deltage som aktiv og ansvarlig medarbejder og samfundsborger i en globaliseret og foranderlig omverden. Eleven skal desuden forstå forhold, der påvirker seksualiteten, herunder seksuel sundhed, prævention, krop, køn og identitet.

- **Erhvervsfag 3: Arbejdsplanlægning og samarbejde**

I faget arbejdsplanlægning og samarbejde skal eleven lære at samarbejde med andre om løsning af praktiske opgaver samt at tilrettelægge egne arbejdsprocesser i samspil med flere parter. Eleven skal lære om samarbejde, samspil og

koordination - herunder håndtering af situationer, der forudsætter samarbejde og konflikthåndtering i forhold til vanskelige samarbejdsrelationer.

Det er desuden et formål med forløbet at løfte elevernes læring, motivere dem og styrke deres trivsel med undervisning af en gæstelærer, der er en faglig kapacitet på sit felt.

Find alle de digitale gæstelærerforløb på www.emu.dk.

Forløbets opbygning

I podcasten fortæller Maria Fantino om sine konkrete personlige oplevelser som offer for seksuel chikane, og hun giver sine perspektiver på psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane generelt. Hun uddyber også sit syn på, hvilke roller den enkelte medarbejder, leder, tillidsperson og kollega kan have for både det psykiske arbejdsmiljø og for at undgå seksuel chikane.

Inden undervisningen begynder, kan læreren introducere forløbets emne og begrunde, hvorfor det er relevant at arbejde med. Læreren kan desuden gøre emnet konkret med eksempler på godt og dårligt psykisk arbejdsmiljø. Eksempler kan blandt andet findes på Arbejdstilsynets hjemmeside, hos FOA eller Dansk Sygeplejeråd.

Efter introduktionen kan eleverne lytte til podcasten med Maria Fantino. Læreren kan lægge op til, at eleverne går en tur alene og lytter til podcasten, hvorefter de mødes i klassen eller online igen.

Aktivitetsforslagene herunder lægger op til, at eleverne derefter arbejder gennem tre faser med og reflekterer over perspektiver ved psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane ud fra spørgsmål om for eksempel:

- Hvad er psykisk arbejdsmiljø?
- Hvad er seksuel chikane?
- Hvad siger lovgivningen på området?
- Hvilken rolle spiller ledelsen, kulturen og medierne?

- Hvad er den enkeltes eget ansvar?

Med udgangspunkt i podcasten kan undervisningen planlægges i de tre følgende faser:

Fase 1: Hvad er psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane?

Maria Fantino indleder podcasten med at fortælle sin personlige historie og går derefter dybere ned i sin egen forståelse af psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane som kulturelt fænomen. Sammen med interviewerens Ane Wolfsberg retter Maria Fantino desuden opmærksomheden mod, hvordan Arbejdstilsynet definerer psykisk arbejdsmiljø.

Med disse dele af podcasten som afsæt kan eleverne brainstorme i plenum over emnet psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane. Læreren kan eksempelvis spørge eleverne om:

- Hvad ved I om psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane?
- Hvad hæftede I jer særligt sig ved i podcasten?
- Blev I forargede, forundrede eller på anden måde påvirket? Og kan I genkende Maria Fantinos eksempler?
- Kender I til konkrete sager, der handler om et godt eller dårligt psykisk arbejdsmiljø eller om seksuel chikane?
- Hvad er I optaget af inden for temaet om psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane, og hvilke prioriteringer og ønsker har I selv for et godt psykisk arbejdsmiljø - både som studerende og som medarbejder på en arbejdsplads?

I en yderligere aktivitet kan læreren indledningsvis give et oplæg baseret på Arbejdstilsynets bekendtgørelse om psykisk arbejdsmiljø (bekendtgørelsen kan findes på Arbejdstilsynets hjemmeside sammen med lovstof og videoer, som kan understøtte lærerens oplæg). Oplægget kan desuden suppleres med:

- Eksempler fra arbejdet med psykisk arbejdsmiljø på erhvervsskoler. Læreren

kan eksempelvis fortælle, hvordan man konkret arbejder med det psykiske arbejdsmiljø på den aktuelle erhvervsskole.

- Eksempler på arbejdet med psykisk arbejdsmiljø fra forskellige relevante arbejdspladser. Der kan for eksempel findes eksempler fra bygge og anlægsbranchen på bfa-ba.dk.

Efter oplægget kan eleverne reflektere ud fra spørgsmål som:

- Oplever I, at der er fokus på psykisk arbejdsmiljø på jeres uddannelse? Hvis ja, hvordan kommer det så til udtryk?
- Hvordan oplever I skolens fokus på det psykiske arbejdsmiljø? Hvilke tiltag kender I til?
- Hvilke erfaringer har I selv med psykisk arbejdsmiljø fra arbejdspladser eller praktiksteder?
- Hvilke erfaringer med eller kendskab til seksuel chikane har I selv? Her skal læreren være opmærksom på, om nogle elever har behov for en opfølgning på baggrund af den fælles refleksion.

Fase 2: Hvilken rolle spiller forskellige aktører for psykiske arbejdsmiljø?

Maria Fantino giver i podcasten eksempler på, hvem der kan spille hvilke roller på en arbejdsplads i forbindelse med etableringen af et sundt psykisk arbejdsmiljø og en god virksomhedskultur. Hun kommer også ind på, hvordan man forholder sig, hvis man oplever eksempler på en usund kultur - og hvordan man kan agere i forhold til ledelse, tillidspersoner m.m.

Eleverne kan i forlængelse af dette perspektiv undersøge, hvem der har en rolle og et ansvar for at styrke et godt psykisk arbejdsmiljø og undgå seksuel chikane. Hvilken rolle spiller for eksempel følgende:

- Ledelsen?
- Medarbejderne eller eleverne?
- Kulturen?
- Medierne?

Læreren kan eventuelt starte aktiviteten med at introducere til IGLO-modellen. Det er en model, der skaber overblik og gør det klart, hvad de enkelte dele af arbejdspladsen kan bidrage med for at styrke trivsel på arbejdspladsen og forebygge stress. IGLO-modellen kan findes på Viden på Tværs' hjemmeside.

Herefter kan læreren igangsætte en elevundersøgelse af og gruppearbejde om seksuel chikane. Eleverne kan i grupper à tre finde frem til to eller flere forskellige personer, der i offentligheden har fortalt om deres oplevelser med seksuel chikane. Med udgangspunkt i deres historier kan eleverne for eksempel tale om:

- Hvad der særligt gjorde indtryk på dem.
- Hvad de ville gøre, hvis de selv havde været udsat for seksuel chikane.
- Hvad de ville gøre, hvis de oplevede andre blive udsat for seksuel chikane.
- Hvad ledelse, kollegaer, den enkelte medarbejder og organisationen kan gøre ud fra IGLO-modellen.
- Hvilken rolle kulturen og medierne spiller.

Læreren kan afslutningsvis sikre en kort opsamling i plenum.

Fase 3: Psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane nu og i fremtiden

I podcasten understreger Maria Fantino, at oplevelse og definition af seksuel chikane er forskellig fra person til person. Det er den forurettedes oplevelse, der er afgørende, og det er vigtigt at kunne markere sine grænser. Italesættelsen af egne grænser kan bidrage til en konstruktiv dialog om, hvilken adfærd der er okay og ikke okay på en arbejdsplads eller en uddannelsesinstitution.

Læreren kan med afsæt i dette fokusområde lægge op til, at eleverne producerer dialogkort, der kan anvendes i en debat om det psykiske arbejdsmiljø og seksuel chikane. Kortene kan komme ind på forskellige forhold omhandlende det psykiske arbejdsmiljø og seksuel chikane ved

for eksempel at stille spørgsmål til den daglige kommunikation og tone på arbejdspladsen, den gode grænsesætning, nærvær og omsorg for andre kolleger og sig selv, rummelighed og integritet, samspil med andre, som er forskellig fra en selv osv.

Eksempler på relevante spørgsmål at skrive på dialogkortene kan være:

- Hvad betyder det, at der er en god tone på et uddannelsessted eller en arbejdsplads?
- Hvad skal jeg gøre, hvis jeg oplever seksuel chikane over for mig selv eller andre?
- Hvad gør vi som kolleger, hvis vi har forskellige grænser?

Læreren kan lægge op til, at eleverne producerer dialogkortene i grupper à tre. Hver gruppe skal producere mindst to dialogkort. Dialogkortene kan efterfølgende afprøves i klassen og eventuelt sammen med andre klasser og hold. Kortene kan også gemmes og bruges senere i uddannelsen, og eleverne kan tage dem med videre i et kommende job.

Eleverne kan hente inspiration til dialogkortene på Arbejdstilsynets hjemmeside.

Når eleverne afprøver deres dialogkort i klassen, kan de undervejs reflektere over, hvilke spørgsmål der var svære at stille, hvor gruppen var uenige, og hvad alle var enige om.

Hvis andre hold på uddannelsen arbejder med samme forløb, kan lærerne vurdere, om der med fordel kan laves fremlæggelser af dialogkortene på tværs af holdene.

Evaluering

Læreren kan gennemføre en evaluering af forløbet ved at bede eleverne skrive deres refleksioner over forløbet. Det kan de gøre ud fra spørgsmålene:

- Hvorfor er det relevant at arbejde med psykisk arbejdsmiljø?
- Hvad er et godt psykisk arbejdsmiljø ifølge Arbejdstilsynet?

- Hvad er væsentligt i forhold til at undgå seksuel chikane, for eksempel kommunikation, grænsesætning, tone og nærvær og omsorg på arbejdspladsen?
- Hvilke drømme og ønsker har du for det gode arbejdsmiljø på din uddannelse eller arbejdsplads?

Elevernes refleksioner kan indgå som en del af deres øvrige dokumentation af uddannelsesforløbet - eksempelvis i forbindelse med en logbog eller portfolio.

Eleverne kan afslutningsvist gå sammen i makkerpar og dele refleksionspunkterne med hinanden og give hinanden feedback på punkterne. Herefter kan refleksionerne til sidst vendes i plenum i hele klassen.

Tilrettelæggelse

Inden forløbet igangsættes, kan læreren lytte podcasten igennem. På den baggrund kan læreren udvælge aktiviteter blandt forslagene herover, som egner sig til den specifikke klasse. Aktiviteterne kan sammensættes fleksibelt, og læreren kan også re-didaktisere dem efter behov.

Det anbefales, at læreren prioriterer et læreroplæg som en af aktiviteterne. Gennem oplægget kan læreren sikre, at klassens arbejde med psykisk arbejdsmiljø og seksuel chikane hviler på et solidt grundlag, der omfatter indblik i lovgivningen, cases fra Arbejdstilsynet m.m. Alt efter hvilke aktiviteter læreren derudover vælger, kan forløbet kræve, at

- Eleverne har enten individuel eller fælles adgang til digitale redskaber at afspille podcasten fra.
- Eleverne arbejder i større eller mindre grupper.
- Eleverne har de fornødne remedier til at producere dialogkort enten digitalt eller analogt.

Læreren kan som led i tilrettelæggelsen desuden overveje, hvordan undervisningen bedst kan gennemføres med respekt for, at eleverne kan have egne oplevelser med psykisk arbejdsmiljø, herunder seksuel chikane, ligesom emnet kan vække modstridende holdninger.

Hvis undervisningen er online...

Undervisningen kan gennemføres online ved, at læreren holder oplæg, giver introduktioner til emnet og aktiviteterne samt faciliterer gruppearbejde i breakout rooms på klassens virtuelle platform. Da emnet kan være

følsomt for nogle og kan vække uenighed og diskussion, kan det være en fordel at gennemføre klassesamtalerne ved fysisk fremmøde.

Publikationen er udarbejdet juni 2021 af Rambøll Management Consulting, Københavns Professionshøjskole, VIA University College, Syddansk Universitet og Operate for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse: Operate

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

RAMBOLL

SDU

OPERATE